

**NASIONALE
SENIORSERTIFIKAAT**

GRAAD 12

SEPTEMBER 2023

REKENINGKUNDE V1

PUNTE: 150

TYD: 2 uur

Hierdie vraestel bestaan uit 11 bladsye, insluitend
'n formuleblad en 'n 11 bladsy-antwoordeboek.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

Lees die volgende instruksies aandagtig deur en volg dit noukeurig.

1. Beantwoord AL die vrae.
2. 'n Spesiale ANTWOORDEBOEK word verskaf waarin jy AL die vrae moet beantwoord.
3. 'n Formuleblad met Finansiële Aanwysers is aan die einde van hierdie vraestel aangeheg.
4. Toon AL die bewerkings om deelpunte te verdien.
5. Jy mag 'n nieprogrammeerbare sakrekenaar gebruik.
6. Jy mag 'n donker potlood of blou/swart ink gebruik om die vrae te beantwoord.
7. Toon ALLE bewerkings tot EEN desimale punt, waar van toepassing.
8. Skryf netjies en leesbaar.
9. Gebruik die inligting in die tabel hieronder as 'n riglyn wanneer jy die vraestel beantwoord. Probeer om NIE daarvan af te wyk NIE.

VRAAG	ONDERWERP	PUNTE	TYD (minute)
1	Berekening van korrekte netto wins en Staat van Finansiële Posisie	60	45
2	Notas tot Finansiële State, Kontantvloeistaat en Finansiële Aanwysers	40	30
3	Vertolking van Finansiële State	35	30
4	Korporatiewe Bestuur	15	15
TOTAAL		150	120

VRAAG 1: BEREKENING VAN NETTO WINS EN STAAT VAN FINANSIËLE POSISIE
(60 punte; 45 minute)

1.1 Dui aan of die volgende stellings waar of onwaar is.

1.1.1 Aandeelehouers is verantwoordelik vir die bestuur van die maatskappy.

1.1.2 Die Staat van Finansiële Posisie toon die finansiële posisie van 'n maatskappy op 'n spesifieke datum.

1.1.3 Die Staat van Omvattende Inkomste toon die wins of verlies vir die finansiële jaar.

(3 x 1) (3)

1.2 **LUX BPK.**

Die inligting het betrekking op die finansiële jaar geëindig op 30 Junie 2023.

GEVRA:

1.2.1 **Verwys na Inligting B (i).**

Bereken die waarde van eindvoorraad deur die EIEU-metode te gebruik. (4)

1.2.2 **Verwys na Inligting A en B:**

Gebruik die tabel wat gegee word om die korrekte netto wins na belasting vir die jaar geëindig 30 Junie 2023 te bereken.

Dui '+' vir vermeerdering en '-' vir vermindering by elke aangesuiwerde bedrag aan. (21)

1.2.3 Voltooi die Staat van Finansiële Posisie op 30 Junie 2023. (32)

LET WEL:

- Aansuiwerings van Inligting B moet oorweeg word wanneer die Staat van Finansiële Posisie voltooi word.
- Toon bewerkings.
- Sommige bedrae is in die ANTWOORDEBOEK ingevul.

INLIGTING:**A. Uittreksel van Voor-aansuiweringsproefbalans op 30 Junie.**

	2023 (R)	2022 (R)
Gewone aandelekapitaal	?	6 800 000
Behoue inkomste	895 000	
Verbandlening: Govee Bank	?	3 985 000
Vaste bates (drawaarde)	7 711 501	
Vaste deposito	?	
Handelsvoorraad	2 024 500	
Debiteurekontrole	942 460	
Bank (gunstig)	53 440	
Krediteurekontrole	1 962 260	
SAID: Inkomstebelasting (voorlopige betalings)	914 600	
Aandeehouers vir dividende	616 500	
Voorsiening vir oninbare skulde	?	25 300
Versekering	128 400	
Huur inkomste	168 000	

B. Die netto wins voor belasting, R3 551 841, is bereken voordat die volgende in ag geneem is:

- (i) Die voorraadstaat hieronder is weggelaat toe die finale voorraadsyfers bereken is.

LET WEL: Die EIEU voorraadwaardasietemete is gebruik.

	Eenhede	Eenheidsprys	Totaal
Beginvoorraad	850	R60	R51 000
Aankope:			
November 2022	640	R90	R57 600
April 2023	350	R100	R35 000
Eindvoorraad	400		

- (ii) Toerusting gekoop op 1 Januarie 2017, kosprys R360 000, is vir kontant vir R43 000 op 29 Junie 2023 verkoop. Geen inskrywings is vir die verkoop van die toerusting gemaak nie.
Die toerusting se waarde het teen in vaste bedrag oor 6 jaar verminder.
- (iii) Voorsiening vir oninbare skulde moet tot R28 500 aangesuiwer word.
- (iv) Versekering sluit 'n bedrag van R40 800 in, wat vir die tydperk 1 Januarie 2023 tot 31 Desember 2023 betaal is.
- (v) Huur is vir die tydperk 1 Julie 2022 tot en met 30 September 2023 ontvang. Dit sluit 'n verhoging van R800 per maand vanaf 1 April 2023 in.

- (vi) 'n Krediteur met 'n debietsaldo van R11 000 moet na die debiteurgrootboek oorgeplaas word.
- (vii) Inligting van die leningstaat ontvang vanaf Govee Bank:
- Maandelikse terugbetalings, insluitend rente van R45 000. Rente op die lening word gekapitaliseer.
 - Saldo op 30 Junie 2023, R3 755 000.

LET WEL: Die huidige gedeelte van die lening sal in die volgende finansiële jaar met R70 000 verhoog word.

- C. Nadat die bogenoemde weglatings in ag geneem is, is daar vasgestel dat R65 500 aan SAID verskuldig is.
- D. 'n Finale dividend van 45c per aandeel is verklaar.
- E. Die volgende finansiële aanwyser is op 30 Junie 2023 bereken:
- Netto batewaarde per aandeel (NBW): 420 sent
- F. 'n Vaste deposito is op 25 Junie 2023 by Best Bank gemaak.

VRAAG 2: KONTANTVLOEISTAAT EN FINANSIËLE AANWYSERS**(40 punte; 30 minute)**

- 2.1 Kies die korrekte woord uit die lys hieronder wat die beste by elke stelling hieronder pas. Skryf slegs die woord langs die vraagnommers (2.1.1 tot 2.1.3) in die ANTWOORDEBOEK neer.

Likiditeit; Hefboomfinansiering; Winsgewendheid; Solvensie

2.1.1 Gebruik van geleende kapitaal (lenings) om die besigheid te finansier.

2.1.2 Vermoë van die besigheid om korttermynskuld te betaal.

2.1.3 Vermoë om alle skuld te delg deur die bates van die besigheid te gebruik. (3 x 1) (3)

2.2 TUMBA BPK.

Die inligting het betrekking op die finansiële jaar geëindig 30 April 2023.

GEVRA:

2.2.1 Voltooi die Gewone Aandelekapitaal-nota. (6)

2.2.2 Bereken die volgende bedrae vir die Kontantvloeistaat:

- Inkomstebelasting betaal (5)
- Dividende betaal (3)

2.2.3 Voltooi die volgende afdelings van die Kontantvloeistaat.

- Kontantgevolge van beleggingsaktiwiteite (7)
- Netto verandering in kontant en kontantekwivalente (4)

2.2.4 Bereken die volgende finansiële aanwysers op 30 April 2023.

- Vuurproefverhouding (4)
- % opbrengs op gemiddelde aandeelhoudersbelang (OOAB) (4)
- Tussentydse dividende per aandeel (4)

LET WEL: Sommige bedrae is in die ANTWOORDEBOEK ingevul.

INLIGTING:**A. Uittreksel uit die Staat van Omvattende Inkomste op 30 April 2023**

Verkope	3 188 150
Waardevermindering	413 000
Rente-uitgawe	78 000
Netto wins na belasting	637 630

LET WEL: Die inkomstebelastingkoers is 30%.

B. Uittreksel uit die Staat van Finansiële Posisie op 30 April:

	2023	2022
Vaste bates (drawaarde)	4 094 900	3 830 000
Finansiële bates	190 000	
Vorrade	720 800	520 000
Handels- en ander ontvangbares	240 000	356 000
Kontant en kontantekwivalente	56 600	6 500
Aandeehouersbelang	6 062 000	5 124 800
Gewone aandelekapitaal	5 852 000	4 704 000
Behoue inkomste	210 000	420 800
Handels- en ander betaalbares		90 440
SAID: Inkomstebelasting	Dt 21 270	Kt 36 600
Aandeehouers vir dividende	?	265 000
Bankoortrekking	0	38 400
Bedryfslaste	360 700	430 440

C. Vaste bates:

- Uitbreidings aan grond en geboue is gedurende die jaar teen 'n koste van R830 400 voltooi.
- Toerusting is gedurende die jaar teen drawaarde verkoop.

D. Aandelekapitaal en dividende:

- Die gemagtigde aandelekapitaal het uit 2 100 000 aandele bestaan.
- Op 1 Mei 2022 was 70% van die gemagtigde aandele reeds uitgereik.
- Op 30 Junie 2022 is 300 000 addisionele aandele uitgereik.
- Op 30 September 2022 is 'n tussentydse dividend van R318 600 betaal.
- 230 000 aandele is op 31 Januarie 2023 teruggekoop.

VRAAG 3: VERTOLKING VAN FINANSIËLE INLIGTING (35 punte; 30 minute)**JMP BPK.**

Die inligting hou verband met die finansiële jaar geëindig op 28 Februarie 2023.

GEVRA:

LET WEL: Verskaf syfers, tendense, finansiële aanwysers of berekeninge in ELKE geval om jou kommentaar en verduidelikings te ondersteun.

- 3.1 Die maatskappy se totale verkope het van 2022 tot 2023 toegeneem en die bedryfsaktiwiteite is in 2023 beter beheer.
- Haal aan en verduidelik TWEE finansiële aanwysers wat beter beheer oor bedryfsaktiwiteite aandui. (4)
 - Haal aan en verduidelik EEN gepaste aanwyser wat direk tot die toename in verkope bygedra het. (2)
- 3.2 Identifiseer TWEE finansiële aanwysers wat 'n verbetering in die likiditeit van die maatskappy aandui. (2)
- 3.3 Die direkteure het besluit om die lening aan die begin van 2023 te verhoog. Verduidelik hoekom jy met hul besluit saamstem. Haal TWEE finansiële aanwysers met tendense aan. (8)
- 3.4 Aandeelhouers koop aandele in maatskappye as 'n korttermynbelegging terwyl ander dit as 'n langtermynbelegging doen.
- Verduidelik hoe die verandering in die dividenduitbetalingsbeleid die beleggingskeuses van elke tipe aandeelhouer beïnvloed. Haal vergelykende syfers aan. (6)
- 3.5 Aandeelhouers is verdeel oor die prys wat vir die terugkoop van aandele betaal is.
- Verskaf EEN punt ter ondersteuning van, en EEN punt teen die prys wat vir die aandele betaal is. Haal EEN finansiële aanwyser vir elke punt aan. (4)
- 3.6 **Verwys na inligting C.**
- Die direkteure van die maatskappy het besluit om 'n bykomende 50 000 aandele in die nuwe finansiële jaar uit te reik.
- Bereken die minimum aantal aandele wat S. Lucas moet koop om 'n meerderheidsaandeelhouer te word. (5)
 - Noem TWEE punte waarom S. Lucas 'n meerderheidsaandeelhouer wil word. (4)

INLIGTING:**A. Finansiële aanwysers bereken op 28 Februarie:**

	2023	2022
Winsopslag % behaal	55%	70%
% bedryfsuitgawes op verkope	17,3%	21,2%
% bedryfswins op verkope	22,1%	16,5%
% netto wins op verkope	17,2%	13,9%
Debiteure-invorderingsperiode	31 dae	44 dae
Voorraadhoudingstydperk	65 dae	62 dae
Krediteure-betalingsperiode	62 dae	45 dae
% opbrengs op aandeelhoudersbelang (OOAB)	19,5%	17,6 %
Dividenduitbetalingskoers	40%	80%
Skuld-ekwiteit verhouding	0,4 : 1	0,3 : 1
% opbrengs op totale kapitaal aangewend (OOTKA)	12 %	11.5%
Netto batewaarde per aandeel (NBW)	1 200 sent	900 sent

B. Addisionele inligting op 28 Februarie:

	2023	2022
Markprys van aandele	1 320 sent	1 150 sent
Terugkoopprys van aandele	1 420 sent	
Rente op lenings	10%	10%
Rente op alternatiewe beleggings	6%	6%

C. Aandele en persentasie aandeelhouding op 28 Februarie 2023:

Aantal uitgereikte aandele	650 000
% aandeelhouding van S. Lucas	48%

VRAAG 4: KORPORATIEWE BESTUUR**(15 punte; 15 minute)**

4.1 Die volgende is drie tipes verslae wat uitgereik kan word nadat die finansiële state van 'n maatskappy geoudit is.

Gekwalifiseerde verslag Vrywaring van mening Ongekwalifiseerde verslag

- Watter tipe ouditverslag sal aandeelhouers ontmoedig om aandele in 'n maatskappy te koop? (1)

- Verskaf TWEE redes waarom aandeelhouers nie sal belangstel om aandele in so 'n maatskappy te koop nie. (4)

4.2 Verduidelik waarom 'n maatskappy se finansiële state deur onafhanklike ouditeure geoudit moet word. Verskaf TWEE punte. (4)

4.3 Die volgende is aan die maatskappy gerapporteer.

Een van die direkteure, die Hoof Finansiële Beampste (HFB) en die Onafhanklike Ouditeur van die maatskappy blyk goeie vriende te wees aangesien hulle elke tweede week sosiaal vergader.

As 'n aandeelhouer, hoekom sou jy oor hierdie soort verhouding bekommerd wees? Verduidelik DRIE punte (een vir elke persoon betrokke soos in die ANTWOORDEBOEK aangedui).

(6)

15**TOTAAL: 150**

GRAAD 12 REKENINGKUNDE FORMULEBLAD MET FINANSIËLE AANWYSERS	
$\frac{\text{Bruto wins}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Bruto wins}}{\text{Koste van verkope}} \times \frac{100}{1}$
$\frac{\text{Netto wins voor belasting}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Netto wins na belasting}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$
$\frac{\text{Bedryfsuitgawes}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Bedryfswins}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$
Totale bates : Totale laste	Bedryfsbates : Bedryfslaste
(Bedryfsbates – Voorraad) : Bedryfslaste	Niebedryfslaste : Aandeelhoudersbelang
(Handel en ander ontvangbare bedrae + Kontant en kontantekwivalente) : Bedryfslaste	
$\frac{\text{Gemiddelde handelsvoorraad}}{\text{Koste van verkope}} \times \frac{365}{1}$	$\frac{\text{Koste van verkope}}{\text{Gemiddelde handelsvoorraad}}$
$\frac{\text{Gemiddelde debiteure}}{\text{Kredietverkope}} \times \frac{365}{1}$	$\frac{\text{Gemiddelde krediteure}}{\text{Koste van verkope/Kredietaankope}} \times \frac{365}{1}$
$\frac{\text{Netto inkomste na belasting}}{\text{Gemiddelde aandeelhoudersbelang}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Netto inkomste na belasting}}{\text{Getal uitgereikte aandele}} \times \frac{100}{1}$ (*Sien nota hieronder)
$\frac{\text{Netto inkomste voor belasting + Rente op lenings}}{\text{Gemiddelde aandeelhoudersbelang + Gemiddelde niebedryfslaste}} \times \frac{100}{1}$	
$\frac{\text{Aandeelhoudersbelang}}{\text{Getal uitgereikte aandele}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Dividende vir die jaar}}{\text{Getal uitgereikte aandele}} \times \frac{100}{1}$
$\frac{\text{Tussentydse dividende}}{\text{Getal uitgereikte aandele}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Finale dividende}}{\text{Getal uitgereikte aandele}} \times \frac{100}{1}$
$\frac{\text{Dividende per aandeel}}{\text{Verdienste per aandeel}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Dividende vir die jaar}}{\text{Netto inkomste na belasting}} \times \frac{100}{1}$
$\frac{\text{Totale vaste koste}}{\text{Verkoopprys per eenheid – Veranderlike koste per eenheid}}$	
LET WEL:	
* In hierdie geval, indien daar 'n verandering in die aantal uitgereikte aandele gedurende 'n finansiële jaar is, word die geweegdegemiddelde-getal aandele in die praktyk gebruik.	